

עובדי המוסך שלנו, תבוא עליהם ברכה על היוזמה וכושר ההמצאה שגילו. הח'אליק ג'וזני היה הראשון שהגה את הרעיון של בניית המיתר קן מגרוטאות שנתגלגלו בפניות שונות. דומני שגם במשקים אחרים יש אפשרות ל"ייצר" מיתר קן כזה ולשחרר את עובדי הרפת מ"עבודת כפיים" בחלוקה של טונות מזון מרוכז. פתרוננו מניח את הדעת מכל הבחינות. והעיקר — הוא זול מאוד!

מרדכי ולך

גיגור, נובמבר 1967

ידידת נוספת ונוחה שלרשות הטריטוריסט מאפשרת בעת ועונה אחת פתיחת אשנב הפריקה והפעלת הפריקה (זהו כעין מצמד — clutch). המיתקן כולו צויד ביצול נח, אוזן ולבסוף נצבע ב"צבעים מרהיבי-עין".

שלושת ההילוכים מאפשרים כעת חלוקה מדויקת ביותר, כדלקמן:

בהילוך ראשון — מנה בת 1.50 ק"ג

בהילוך שני — מנה בת 2.25 ק"ג

בהילוך שלישי — מנה בת 4.00 ק"ג.

בדירי בני-הבקר מבוצעת חלוקת המ"מ בהתאם למרחקים בין ראש לראש.

העזרה הוואטרינארית והשינויים בענף

טרינארית הינה בחזקת אידיאל לגבי ארצות רבות מגדלות-הבקר; בחוגי אנשי המקצוע הוואטרינארי ובעתונות המקצועית, זוהי למעשה השיטה המומלצת עד היום, אולם, מאז הונהגה שיטה זו בארץ חלו שינויים רבים בענף, ואצביע קודם כל על השינוי בהזנה: אנו סיגלנו לעצמנו בהזנת הבקר האבסה גדושה במזונות מרוכזים, ולעומת זה — המזון המשקי (מספוא גס), שעודנו תופס מקום נכבד בתפריט המזון של הבקר בעולם — חלקו באיבוס הבהמות שלנו נצטמצם עד מאוד, ועד כדי כך שאין כמעט הבדל בין הזנת בקר להזנת עופות.

עד לפני 10 שנים בערך היה מקובל בעדרינו הטיפול האינדיבידואלי; גם ההזנה במ"מ בוצעה בצורה אינדיבידואלית כמעט, בהתאם לתנובתה של הפרה; שיטה זו חייבה קשירה של כל פרה, פיקוח על התנהגותה, עיקוב אחר תיאבונה ואכילתה וכן על הפרשותיה. זכורים לנו עוד הימים כשלכל חולב היתה קבוצת פרות קבועה והוא גם חלב אותה פרה 3 פעמים ביממה; כל בוקר הכיר או יפה כל פרה על תכונותיה השונות. כיום — ההזנה היא בקבוצות, החולבים מתחלפים תכופות והטיפול הוא המוני. הבוקר של ימינו לא יידע לזהות את פרותיו מבלי להציץ קודם לכן בתוו שלה, ואין עוד פלא בדבר שאין הבוקר יודע את שם הפרה, אינו מתעניין במוצא שלה ואינו מכיר את תנובתה.

העזרה הוואטרינארית בכללותה ורופאי "החקלאית" במיוחד רשמו דף מזהיר בקידום ענף הבקר בארץ. אין לתאר את ההישגים ללא הטיפול המסור של הרופאים הראשונים, כשהם לא נרתעו מתנאי העבודה הקשים ששררו אז בהגשת העזרה לבהמה החולה. "בימים ההם" שימש הרופא כמדריך, כמומחה למיבנים ולהזנה, וכמובן שהתמסר באופן מיוחד לטיפול בכל פרה חולה; הוא מילא גם תפקיד של מקשר בין העדרים השונים והפיץ ידע ותוצאות ניסיון מעדר לעדר.

מאז זרמו מים רבים בירדן. המציאות נשתנתה, העדרים גדלו, התנובה עלתה, הופיע המדריך המקצועי, מתכנן המיבנים והמומחה להזנה. רופאי "החקלאית" התקדמו והתמחו, הועמדו לרשותם תרופות חדשות, והם גיבשו שיטת עבודה, המתבססת על טיפול יסודי ומתקדם בכל פרה חולה. בביקורם השבועי בעדר, הם עוסקים בבדיקות הריון ובטיפולים שונים בליקויים בפוריות, במחלות עטין ובמחלות בני-בקר, לפעמים מבקר הרופא פעמים אחדות בשבוע באותו משק לשם טיפול בעגל חולה, והוא מוציא כסף רב לנסיעה, אינו חס על זמנו, בעל העגל מוציא כסף על תרופות יקרות ובסיכומו של הדבר מצטרפות כל ההוצאות לסכום העולה על ערכו של העגל.

השיטה הנהוגה בארץ, בהגשת העזרה הווא-

מחלות עטין, תמותת וולדות ועוד. לפי סיכומי „און“ במרחב שלה יוצא שהפוריות בפרות במ"שקים קיבוציים פחותה ב-10% מזו שבמשקים המושביים. פרופ' שאלס מוסר בדו"ח שלו ש-40% בערך מבין העגלות ההרות חולות במחלות עטין (בטרם המליטו!), וזאת לו פעם ראשונה בחייו להיתקל בעובדה כעין זו.

המציאות בגידול הבקר בארץ השתנתה וממ"שיכה להשתנות ועל הרופאים של „החקלאית“ להכיר בשינוי, ללמוד אותו ולהתאים את שיטת ההגשה של העזרה הוואטרינארית למציאות החדשה. אנחנו נאלצים לתבוע מהם להיות שוב „חלוצים“ ולסייע בהתקדמות הענף. על הרופאים להיות חדורים ההכרה שהמחלות והצרות שמנתי לעיל פוגעות קשה בראנטאביליות הענף. אין מדובר עוד במחלה של בהמות בודדות; יש להכיר בעובדה של מחלות עדר קשות והלחימה צריכה להקיף שטחים רבים, כגון — מיבנים, הזנה, הדרכת עובדים וכדומה, וההצלחה תהיה תלויה בכוחות שנצליח לגייס למערכה זו. יש לשתף בהסתערויות זו את הבוקרים, המדריכים, את מומחי התזונה והרופאים. רק בגיוס כל הגורמים אפשר יהיה לערוך התקפה על האויבים האורבים לענף. הרופאים כשלעצמם, בעבודתם השיגרית, מצליחים אמנם לרפא פרה זו או האחרת, אבל אין הם מצליחים לבלום, בקנה מידה ארצי, את התחלואה בעטינים ולשפר את ההתעברות.

אנחנו, הבוקרים, הנהגנו שיטות מתקדמות בהזנה ובאחזקת הבקר והודות לכך גם העלינו את התנובה הממוצעת של עדרינו ל-6000 ק"ג חלב, בקירוב. וכיום, חייבים אנו לתבוע מהרופאים דרכים חדשות במלחמה במחלות, כי עלולות הן לפגוע קשה בהישגים שלנו ואף לסכן את עצם קיומו של הענף, כנושא את עצמו מבחינה כלכלית.

יוחנן האוזמן

הערת העורך:

הרופאים מתבקשים להעיר את הערותיהם לכל הנאמר והמשתמע מרשימתו של יוחנן האוזמן.

הפרה הפכה איפוא ל„מספר“ ואם דרושים לו לבוקר פרטים עליה, הרי נאלץ הוא לדפדף ביומן העדר ובפנקסים שונים, וכשמתעניינים במצב הכריאות בעדר, זוכים בתשובה כזו בערך: „המצב די טוב, רק 10 פרות חולות בעטין, ההתעברות היא סביב 50% ותמותת השגר היא בגבולות 10%“. התמותה בפרות היא אמנם מצומצמת כיום בעדרינו, אבל לעתים תכופות מדי הננו נתקלים ברשימות בספר העדר, בעלות תוכן דלהלן: „הפרה“, „מרים“, מספר 351, נמכרה לבשר ב-600 ל"י.

המיכון חדר לרפת והביא עימו דור בוקרים חדש, המתמצא היטב בטראקטור ובמכונות חל"ב. באחד המשקים הייתי עד ליציאת וולד לאויר העולם בעזרת טראקטור: קשרו חבל חזק לרגלי העגל, „רתמו“ את הטראקטור והוא גם הצליח הפעם לשמש „מיילד“ לוולד כמעט חי.

המיבנים, אף הם השתנו עד מאוד. הפרות שהיו רגילות בעבר לצעוד על פני ריצפה מרצקה, הועלו בימינו על ריצפות חריצים (מפ"צמות), וקשה לומר שהפרות ששות לריצפות כאלה ולמרבץ מודרני זה. ועל אף הכל הן ממשיכות להניב 6000-7000 ק"ג חלב, ובזה — כאילו דיינו.

בבואנו לסקור את ההתפתחות בענף הבקר, הרי ביסודה היא חיובית: העדרים גדלו, התנובה עלתה ומשק שזכה גם במנהל-חשבונות חרוץ, עשוי להתפאר במשק חלב רווחי למדי. אולם עבור התקדמות זו אנו גם משלמים משהו והתשלום הוא — ערעור בריאות הבקר. בביצוע העבודות ברפת הושגה הקלה רבה, אבל הכבדנו על חייה של הפרה בכמה וכמה שטחים: אנו מזינים אותה במנות גדושות ביותר של מ"מ, שלא תמיד הן לפי טעמה; אנו מטלטלים את הפרה מקבוצה לקבוצה ו„הגירה“ גורמת לה משברים חברתיים; בביצוע החליבה זוכה כל פרה לעשות הכרה עם כל חברי הקיבוץ וכו' וכו'. ההכבדה הזאת (או האכף), הצפיפות בשי"כון והארעיות של המטפלים מקצרים את חייה הפרה. ומכאן גם הקשיים בהתעברות, ריבוי